

1982-01-15

11.1211-560-77
Riksregisternr T 95

Utvidgning av naturreservatet Tjälvesta

Genom beslut 1956-12-25 och 1970-05-28 har länsstyrelsen avsatt två delar av det planerade naturreservatet Tjälvesta. Föreliggande beslut innebär en utvidgning av reservatet samt nya föreskrifter för reservatet i sin hethet.

Beskrivning av det utökade reservatet

Reservatets benämning: Naturreservatet Tjälvesta

Kommun: Askersund

Socken: Snavlunda

Fastigheter: Tjälvesta 1:1, 2:1 och 3:1 samt Svinnersta 8:2, alla i Snavlunda socken

Lägesbeskrivning: Reservatet är beläget i Närkes södra skogsbygd, ca 9 km N Askersund, strax V länsväg 517 mellan Askersund (vid riksväg 50) och Vretstorp (vid europaväg 3) och med en P-plats 1 km SSV Snavlunda kyrka intill länsväg 506 mellan Snavlunda och Svinnersta. Reservatet ligger inom topografiska kartbladet 0944 (9E Askerunds NO) och ekonomiska kartbladet 09479 (9E 7 j Snavlunda) samt har ungefärliga tyngdpunktskoordinaterna $x = 65387$, $y = 14473$ i rikets nät.

Gränser: Reservatets gränser före och efter föreliggande beslut redovisas på bifogade utdrag av fastighetskartan i skala 1:10 000.

Areal: Tidigare avsatt reservatområde utgör ca 27 ha. Utvidgningen omfattar ca 31 ha landområde och 10 ha vattenområde. Av landområdet utgör huvuddelen lövskog eller naturbetesmark, ca 3 ha kulturbete eller åker och ca 3 ha kärr eller sumpskog.

Naturvårdsförvaltare: Skogsvårdsstyrelsen i samråd med markägaren

Markägare: Göran och Bertil Malmrot, Tjälvesta säteri, 690 50 Vretstorp

Ärendets handläggning: Redan 1956 avsattes en del av kulturlandskapet kring Snavlunda, inom gården Tjälvesta, som naturreservat. Nya reservatbildningar följde 1965 och 1967 på kyrkans mark och 1970 på Tjälvestas. Resultatet blev två naturreservat, Tjälvesta och Snavlunda, som minst belägna endast ca 400 m från varandra och åtskilda av natur av samma slag som inom reservaten. Länsstyrelsen har därför genom underhandskontakter och förhandlingar fortsatt verka för att av de båda reservaten genom utvidgning skapas ett sammanhängande skyddat område, för att därmed säkerställa det från naturvårdssynpunkt mest skyddsvärda och representativa kärnområdet i kulturlandskapet kring Snavlunda.

Sedermera har detta kulturlandskap, i samband med den fysiska riksplaneringen, redovisats som en miljö av riksintresse. I naturinventeringen har det redovisats som ett område av länsintresse.

Förhandlingarna med ägarna till Tjälvesta säteri har resulterat i ett avtal 1980-11-28. Detta har 1980-12-15 godkänts av statens naturvårdsverk, som också utbetalat intrångsersättning till markägarna.

Ett förslag till utvidgning, även berörande Snavlunda naturreservat, har 1981-07-08 remitterats till bl a Askersunds kommun, naturvårdsverket, skogsvårdsstyrelsen, lantbruksnämnden och länsmuseum. Av de som yttrat sig har kommunen, länsmuseum och naturvårdsverket tillstyrkt utvidgning. Den detaljerinran som framförts av lantbruksnämnden kommer att upptas till övervägande när fullständig skötselplan upprättas.

Grund för beslutet

Reservatet ligger inom kärnområdet av Snavlundafältet, ett av länets största isälvsdeltan. Detta utgör en utvidgning av Askersundsåsen, belägen vid passpunkten mellan Vätterns sänka och Närkeslätten. Deltat har avsatts vid inlandsisens kant mot Yoldiahavet och består av smala ryggar och breda sidoterrasser av grus, åtskilda av sänkor som delvis utfylls av sjöar. Genom grusets höga halt av skiffer och kalksten från Närkeslätten med därav följande rikedom på växtnäringsämnen har området en vegetation och flora som starkt avviker såväl från omgivningarna som från grusåsar i allmänhet. Särskilt påtaglig är dominansen av lövträd, främst björk, ek lind och hassel. Ett tidigare omfattande och intensivt lövängsbruk, kompletterat med åkerbruk på plana terrasser, har satt sin prägel på hela området. Detta saknar motsvarighet i länet och påminner närmast om Valleområdet i Västergötland.

Syftet med reservatbildningen är att bevara områdets starkt kulturpräglade naturmiljö med dess vackra landformer, intressanta geologi, rika och varierande lövvegetation och flora. Vidare är syftet att underlätta för besökare till reservatet att se och uppleva områdets skönhet och intressanta natur utan onödig nötning på eller störning av naturen.

Med stöd av 7 § naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen att naturreservatet Tjälvesta skall utökas med det område som utmärkes på bifogade karta.

Reservatföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter samt bestämmelser om naturvårdsförvaltningen skall gälla såväl tidigare som nu tillkommande reservatområde.

A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar skall förbud gälla att

- 1 - spränga, schakta, gräva eller bedriva täkt i någon form
- 2 - anlägga nya vägar
- 3 - framdraga mark- eller luftledning
- 4 - uppföra helt ny byggnad
- 5 - verkställa odling eller företaga annan mekanisk markbearbetning annat än där fastställd skötselplan medger åkerbruk
- 6 - låta beta området i annan utsträckning än som anges i fastställd skötselplan
- 7 - utföra avverkning, röjning eller annan skoglig åtgärd i annan utsträckning än vad som anges i fastställd skötselplan
- 8 - så eller plantera barrskog
- 9 - anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel samt för jord- och skogsbrukets behov

- 10 - använda kemiska bekämpningsmedel i annan utsträckning än som anges i fastställd skötselplan
- 11 - tillföra växtnäringsämnen i annan utsträckning än som anges i fastställd skötselplan

Ovanstående föreskrifter skall inte utgöra hinder mot underhåll och utbyte av befintliga kraftledningsanläggningar eller skötsel av ledningsgator för dessa.

Föreskrifterna skall inte heller utgöra hinder mot att upptaga och underhålla erforderligt dräneringsdike från markerna väster om reservatet fram till sjön Trehörningen eller att utnyttja sjöarna Trehörningen och Kyrksjön för bevattningsändamål och att uppföra härför erforderliga anläggningar.

Föreskrifterna skall inte heller utgöra hinder mot sådan avverkning eller röjning som i avvaktan på fastställd skötselplan kan anvisas av naturvårdsförvaltaren.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående mark- och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår dels av skötselplan för det gamla reservatet fastställd 1970-05-28 dels av bifogade riktlinjer till skötselplan för det utvidgade naturreservatet.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar skall förbud gälla att

- 1 - förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning
- 2 - plocka blommor, gräva upp växter, bryta kvistar eller på annat sätt skada vegetationen
- 3 - medvetet störa djurlivet t ex genom närgången fotografering av fågelbo
- 4 - medföra ej kopplad hund
- 5 - avsiktligt störa betesdjuren
- 6 - tälta eller ställa upp husvagn
- 7 - göra upp öppen eld
- 8 - fiska
- 9 - framföra motorbåt

- 10 - framföra motordrivna fordon annat än på anvisade vägar
- 11 - parkera annat än på särskilt anvisad plats
- 12 - rida eller framföra cykel annat än på de genomgående brukningsvägarna
- 13 - anordna snitslade spår, tipspromenader, terränglöpningar, orienteringstävlingar eller liknande
- 14 - anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning
- 15 - på ett störande sätt använda radio, grammofon, bandspelare, musikinstrument eller dylikt

D. Bestämmelser jämlikt 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

1. Syftet med naturvårdsförvaltningen skall vara att återskapa och bibehålla områdets karaktär av kulturlandskap med inslag av löväng, öppna och glest trädbevuxna betesmarker samt lundartade lövskogar med stort inslag av ädla lövträd. Genom denna variation i markutnyttjande skall även förutsättningarna för områdets rika och varierande flora bevaras. Syftet med vården och förvaltningen skall även vara att genom lämpliga åtgärder underlätta för allmänheten att besöka reservatet och uppleva dess naturvärden utan onödig nötning på eller störning av naturen.

2. Reservatet skall skötas enligt anvisningar i fastställd skötselplan. För det tidigare reservatet är skötselplan fastställd 1970-05-28. För den ny tillkomna reservatdelen skall t v gälla riktlinjer för skötselplan daterade 1980-11-28. Ny skötselplan för hela reservatet skall före utgången av år 1984 upprättas av skogsvårdsstyrelsen i samråd med markägaren och föreläggas länsstyrelsen för fastställelse.

3. Reservatet skall från naturvårdssynpunkt förvaltas av skogsvårdsstyrelsen i samråd med markägaren. I frågor av större vikt skall skogsvårdsstyrelsen samråda med länsstyrelsen och övriga myndigheter.

4. Reservatet skall utmärkas i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar.

./.
Besvärshänvisning (jordbruksdepartementet) se bilaga.

Beslut i ärendet har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövdingen Elvy Olsson jämte ledamöterna Sören Gunnarsson, Olle Aldén, David Jonasson, Erik Persson, Gustaf Persson, Sigrid Lekberg, Sven Jansson, Leif Hols, Lennart Engström, Thorsten Axelson, Siwert Andersson, Birgitta Lindahl, Elmer Borg och John Jansson.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsråd Ove Sundelius, överlantmätare Håkan Zetterberg, förste länsassessor Nils Hakelier, bitr länsarkitekt Olle Karlsson, länsantikvarie Olle Lindqvist samt tf naturvårdsdirektör Per Olov Führt, föredragande.

Elvy Olsson

Per Olov Führt

28.5.1970

IIIR11-5-69

Avskr
St planverk
St naturv verk
Vägförv
Länsark
Överlantm
Distriktslantm
Lerbäcks kommun
Reg
Länskungörelse

Göran Malmroth
Bertil Malmroth
Tjälvesta säteri
690 50 VRETSTORP

Skogsvårdsstyrelsen i Örebro län
Box 120
701 03 ÖREBRO

Ändrade föreskrifter för naturreservatet T 95 Tjälvesta äng i Snavlunda socken, Lerbäcks kommun

Genom beslut 25.10.1956 förklarade länsstyrelsen jämlikt 5 och 6 §§ i dåvarande naturskyddslagen Tjälvesta äng för fridlyst naturminne. För detta fastställdes i beslutet närmare angivna fridlysningsföreskrifter samt föreskrifter för områdets vård och förvaltning.

Sökandena har, i egenskap av markägare respektive förvaltare, hos länsstyrelsen hemställt om ändrade föreskrifter för naturreservatet.

Med ändring av ovan nämnda beslut, så vitt här är i fråga, föreskriver länsstyrelsen med stöd av 8 § naturvårdslagen och efter hörande av statens naturvårdsverk, att följande reservats- och skötsel-föreskrifter skall gälla för naturreservatet.

Syftet med reservatets avsättande skall vara att för kännedom om landets natur samt för allmänhetens friluftsliv återskapa, bibehålla och utveckla områdets karaktär av slätter- och betesmark samt lundartad lövskog.

A Reservatföreskrifter angående förfogandet över fastigheterna

Det är förbjudet

att spränga, schakta, gräva, utfylla eller bedriva täkt i någon form

att anlägga vägar

att framdraga mark- eller luftledning

att anordna upplag annat än tillfälligt i samband med reservatets skötsel

att uppföra byggnad eller annan anordning annat än för tillgodo-seende av reservatets syfte

att verkställa odling

att låta beta området i annan utsträckning än som anges i fastställd skötselplan

att utföra avverkning eller röjning i annan utsträckning än som anges i fastställd skötselplan

28.5.1970

IIIR11-5-69

- att så eller plantera barrskog
- att tillföra växtnäringssåmen
- att ändra florans eller faunans sammansättning genom tillförande av nya arter
- att i övrigt vidtaga åtgärder som motverkar syftet med reservatets avsättande.

B Reservatföreskrifter gällande allmänheten

Det är förbjudet

- att förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning
- att plocka blommor samt uppgräva eller på annat sätt skada växter
- att medvetet störa djurlivet
- att medföra lös hund
- att fiska
- att tälta eller uppställa husvagn
- att uppgöra eld
- att framföra cykel eller motordrivet fordon
- att på störande sätt utnyttja radio, grammofon, bandspelare och dylikt
- att göra skada på hägnader eller andra anordningar
- att skräpa ned i naturen med plåt, glas, plast, papper, avfall eller annat.

Härutöver erinras om vissa allmänt gällande bestämmelser såsom förbud mot

- att olovligen av växande träd taga gren eller ris eller på annat sätt skada växande träd (12 kap 2 § andra stycket, brottsbalken)
- att olovligen döda, jaga, fånga eller skada djur, bortföra ägg eller bo.

C Skötsel föreskrifter

Reservatet skall vårdas och förvaltas av skogsvårdsstyrelsen i Örebro län i samråd med skötselrådet i länet. Reservatet skall skötas i enlighet med fastställd dispositions- och skötselplan. Reservatet skall utmärkas i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar.

I den mån markägare ej själv önskar utföra åtgärder enligt skötselplan är han skyldig tåla att dessa utförs genom förvaltarens försorg utan kostnad för markägaren.

Samtidigt fastställer länsstyrelsen bifogade förslag till skötselplan för naturreservatet Tjälvesta äng.

På länsstyrelsens vägnar

Ove Sundelius

Magnus Enhörning

28.5.1970

IIIR11-5-69

Bilaga
Förslag till skötselplan för naturreservatet Tjälvesta äng.

BÄn

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Bo-gösta Högberg

Förslag till skötselplan för naturreservatet Tjälvesta äng
(Reviderat av statens naturvårdsverk 31.3.1970)

Skötselplanen består av en textdel samt karta i skala 1:5000.

På plats som finns markerad på kartan skall finnas anordnad parkeringsplats för minst 10 bilar. Parkeringsplatsen skall efterhand utökas till att omfatta hela botten i den befintliga grusgropen. Grusgropens kanter skall därvid släntas av och gräsbesås.

Vid parkeringsplatsen skall finnas uppställda erforderligt antal kontinuerligt tömda sopkärl.

I anslutning till reservatets fastmarksgränser skall, med undantag för reservatets sydöstra del, finnas anordnat staket som ej får utgöras av taggtråd. Sådant staket får också finnas anordnat inom reservatet i de sträckningar som särskilt anges på kartan. Staketgenomgångar skall finnas anordnade vid de punkter där staketen korsar de på kartan markerade stigarna. Stängsel får också genom förvaltarens försorg anordnas med annan sträckning om detta anses önskvärd ur betesreglerande synpunkt.

De stigar som markerats på kartan skall hållas väl urröjda. Gångbroar skall finnas anordnade där stigar korsar bäcken mellan Bysjön och Kyrkesjön.

Upplysningsskyltar angivande bl a syftet med reservatet och för allmänheten gällande föreskrifter samt innehållande karta över reservatet skall finnas uppsatta vid de punkter som anges på kartan.

Reservatets gränser skall vara varaktigt utmärkta enligt av statens naturvårdsverk utfärdade föreskrifter.

Reservatets två huvudområden, område A söder om bäcken mellan Bysjön och Kyrkesjön och område B norr om denna bäck skall skötas enligt nedanstående riktlinjer:

Avdelning A:1 skall skötas med syfte att bibehålla och återställa dessa områdens karaktär av öppna slätter eller betesytor med enstaka buskar och träd. De på kartan upptagna stigar som genomkorsar dessa områden samt den öppna ytan intill Bysjöns nordvästra del skall slåttras före midsommar. Hela de områden som betecknas A:1 skall slåttras under augusti månad. Gräs, ris och grenar skall bortföras eller brännas.

Avdelning A:2 skall skötas med syfte att bibehålla och utveckla dessa områdens karaktär av lundartad lövskog. Vid gallring skall i möjligaste mån ädla lövträd gynnas på bekostnad av framför allt asp. Barrträd skall inte få förekomma annat än i undantagsfall. Vid röjning i buskskiktet skall ett rikt varierat underbestånd eftersträvas. Vid de punkter varifrån utsikt mot sjöarna naturligt kan erhållas från stigar skall gallring och röjning göras så att öppningar i bestånden bibehållas. Vid averkningen skall förekommande boträd i största möjliga utsträckning sparas. Vid gallring och röjning uppkommande virke, ris och grenar skall bortföras eller brännas. De

på kartan upptagna stigarna skall i de fall det är möjligt slåttras före midsommar.

Avdelning A:3 utgöres av myrmark som skall lämnas helt orörd.

Avdelning A:4 utgöres av sankmark med huvudsakligen alskog vilken skall gallras och gruppställas så att utsikten mot Bysjön kan bibehållas.

Avdelning B:1 skall skötas med syfte att bibehålla och återskapa områdets karaktär av slätteräng med enstaka träd och grupper av buskar. De på kartan upptagna stigar som genomkorsar området skall slåttras före midsommar. Hela område B:1 med undantag för sankmarker invid Kyrkesjön samt de brantaste lutningarna skall slåttras under augusti månad. Gräs, ris och grenar skall bortföras eller brännas.

Avdelning B:2 utgöres av sankmark med tätt träd- och buskskikt som skall lämnas helt orörd.

Avdelning B:3 utgöres av sankmark bevuxen med al och vide som genomröjningar skall hållas nere med undantag för enstaka grupper så att sankmarkens öppna karaktär kan bibehållas.

Bränning av gräs, ris, grenar m m inom reservatet skall ske på fasta brännplatser.

Hela område A med undantag för avdelning A:3 får, om markägaren så önskar, utnyttjas för bete med får, hästar eller nötkreatur. Bete får dock ej påbörjas förrän efter 1 juni. I det fall sådant bete kommer till stånd kan ovan angiven slåtter helt eller delvis utgå.

Hela område B med undantag för avdelning B:2 får, om markägaren så önskar, utnyttjas för bete med nötkreatur under sammanlagt högst tre veckor efter det att slåtter har utförts under augusti.

För bevarande av områdets karaktär och vegetation skall förvaltaren i samråd med markägare och skötselrådet, utöver vad för område A och B ovan angetts, äga rätt föreskriva lämpligt djurslag, betes-tid och betesintensitet samt uppsätta erforderliga stängsel i betesreglerande syfte.

Denna skötselplan fastställs av länsstyrelsen efter godkännande av statens naturvårdsverk.

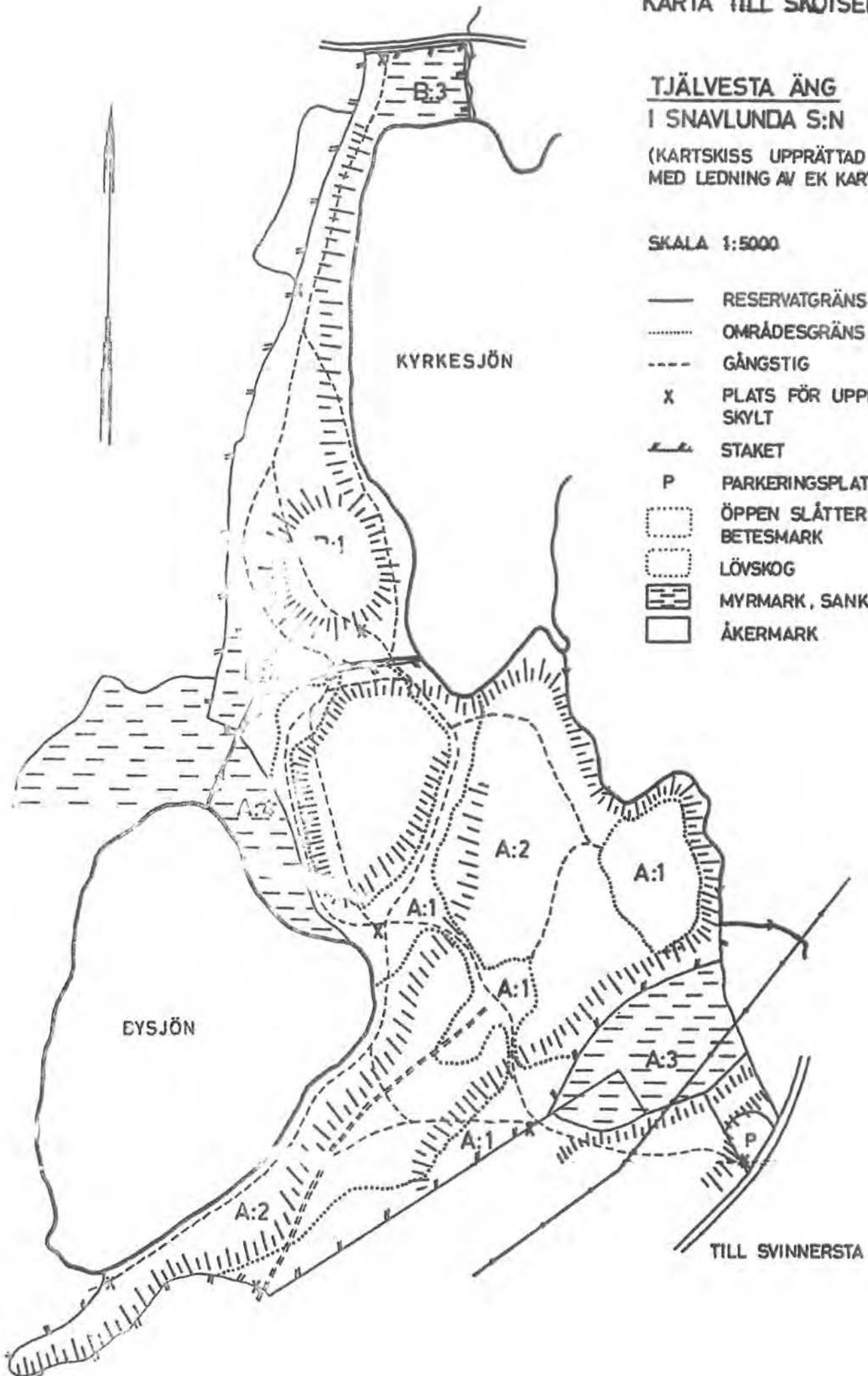
KARTA TILL SKÖTSELPLAN

TJÄLVESTA ÄNG I SNAVLUNDA S:N

(KARTSKISS UPPRÄTTAD
MED LEDNING AV EK KARTA)

SKALA 1:5000

- RESERVATGRÄNS
- OMRÅDESGRÄNS
- - - GÅNGSTIG
- X PLATS FÖR UPPLYSNINGSSKYLT
- STAKET
- P PARKERINGSPLATS
- ÖPPEN SLÅTTER- ELLER BETESMARK
- LÖVSKOG
- MYRMARK, SANKMARK
- ÅKERMARK

E52 12-1

Länsstyrelsens i Örebro län resolution
i nedannämnda ärende rörande fridlysning av
naturminne;

given Örebro slott i landskansliet den
25 oktober 1956.

Naturminnets beskaffenhet och areal: Ett omkring 27 har stort lövängsområde

Kommun: Lerbäck

Fastighet: Tjelvesta 1¹, 1² och 1³ i Snavlunda jordregistersocken

Lägebeskrivning i övrigt: Beläget omedelbart öster om Tjelvesta gård mellan sjöarna Bysjön och Kyrksjön 27 hektar!

Sökande: Örebro läns naturskyddsförening

Ägare: Fil. dr. Bertil Malmrot, Tjelvesta säteri

Förvaltare: Skogsvårdsstyrelsen i Örebro län i samråd med Örebro läns naturskyddsförening

Fridlysningsföreskrifter: Förbud stadgas mot uppgrävande av plantor liksom varje åtgärd, som kan äventyra florans livsbetingelser. Blomplockning dock tillåten. Det äldre lövträdsbeståndet bör stärkas genom försiktiga gallringar. För biotopen främmande trädslag böra undanröjas eller hindras uppträda. Viss röjning av snårskiktet bör ske.

Markägaren äger beta ängen med egna hästar och idka fiske i de sjöar, som avgränsar densamma. Markägaren äger likaså rätt att utnyttja området för jakt och viltvård. Åtgärder i viltvårdande syfte såsom fällandet av asp samt utsättandet av foderremisse böra dock endast vidtagas i samråd med förvaltaren av naturminnet.

Länsstyrelsen äger i förekommande fall utfärda förbud mot tältning eller uppgörande av eld utomhus.

De fridlysningsföreskrifter, som direkt berör allmänheten skola anslås på lämpligt sätt under de gjutjärnstavlor med texten "Naturskyddsområde fridlyst enligt lag", vilka utsatts vid lämpliga platser i områdets gränser.

Enär ifrågavarande lövängsområde får anses vara av den märkliga beskaffenhet att det bör särskilt skyddas, förklarar länsstyrelsen, som i ärendet inhämtat yttrande av Svenska naturskyddsföreningen, jämlikt 5 och 6 §§ naturskyddslagen den 21 november 1952 härmed berörda område för fridlyst naturminne.

Med stöd av samma lagrum prövar länsstyrelsen tillika skäligen att för ifrågavarande naturminne fastställa härövan angivna särskilda föreskrifter rörande detsammans vård

och förvaltning.

Talan mot förestående beslut föres hos Konungen genom besvär, vilka antingen ingivas eller på klagandens äventyr insändas till Kungl. Jordbruksdepartementet, därvid bör iakttagas att besvären inkomma till departementet om enskild part är klagande sist å trettionde dagen och om klagan föres av menighet sist å fyrtiofemte dagen efter av beslutet erhållen del, delgivningsdagen oräknad.

Tid och ort som ovan.

K.J. Olsson

Sten Sture Lindström

Bestyrkes
på tjänstens vägnar;

